

ÉGEI CIVILIZÁCIÓ

Kr.e. 2700-1000

MINÓSZI (KRÉTAI) KULTÚRA-
ÉS
MŰKÉNÉ MŰVÉSZE

Égei kultúra

Kréta művészete:

Első minószi kor:
Kr.e.2700-2000

Középső minószi kor:
Kr.e.2000-1550

Kései minószi kor:
Kr.e.1550-1100

Mükéné művészete:
Kr.e.1600-1000

Építészet, művészet, kultúra

Az égei kultúra legjelentősebb emlékei:

- Kréta szigetén a knósszoszi királyi palota,
- Kis-Ázsiában Trója
- A görög félszigeten Mükéné vára
- Athreusz kincsesháza, vagy Agamemnón sírja

Az Égei -tenger medencéjében és Kréta szigetén élő nép volt a görögök elődje.

Életükről, királyaik cselekedeteiről az ókori görög költő, **Homérosz** eposzából, az *Illiászból* olvashatunk.

Párizsi nő

ferskó

Görög mitológia Krétához tartozó része

Rheia, Kronosz felesége Ida-hegység karsztos üregé-ben neveltette fel a nimfákkal gyermekét, Zeust. Mézet a méhek gyűjtöttek számára, tejjel egy kecske táplálta, a barlang előtt pedig két kúrész, - fiatal harcos, más források alapján erdei démon - őrködött, akik az isteni csecsemő sírását fegy-vereik csattogtatásával igyekeztek túlharsogni. Évek múltán a felnőtt Zeusz, Krétára szöktette aranyszőrű bika képében Agenor föníciai király lányát, a szép Európét, hogy frigyükből megszülethessen Minósz, Kréta első királya. Minósz felesége, Paszifaé és a Poszeidon által küldött bika nászából születik meg az ember testű és bika fejű szörny, Minotaurusz. Minósz a gyalázatos szenvedély gyümölcsét persze el akarta rejteni a világ elől, ezért a mesteri Daidalossal megépíttette knósszoszi palotája közelében a labürinthoszt, azt a zezugos folyosók szövevényéből álló út-vesztőt, amelynek mélyére zárták a Minotauruszt. A félig állat, félig ember szörnyeteg étvágyát a Minósz által adózásra kényszerített Athénból küldött ifjakkal és leányokkal csillapították, a Minotaurusz minden kilencedik évben hét athéni ifjat és hét leányt falt fel a labürinthosz mélyén. Végül a Minotauruszt Tézeusz győzte le, akinek Minósz leánya, Ariadné volt ebben segítségére. Ő adta át Tézeusznak a hatalmas fonal köteget, amelynek felgombolyításával a Minotaurusz megölése után ki tudott jutni a labürinthoszból.

Vallása

**NEM VOLT OLYAN JELENTŐS BEFOLYÁSA
MINT AZ ÓKORI KELETEN.**

**KÉPZETEIK KÖZÉPPONTJÁBAN A BIKA
KULTUSZ ÉS A FÖLDANYA TISZTELET
ÁLLOTT.**

**VILÁGI HATALOMMAL VETÉLKEDŐ PAPI
TESTÜLET SEM ALAKULT KI.**

**A SZERTARÁSOKAT NŐK VÉGEZTÉK,
VALÓSZÍNŰLEG A SZABADBAN FELÁLLÍTOTT
OLTÁROKNÁL, BARLANGOKBAN ÉS HÁZI
SZENTÉLYEKBN, EZÉRT TEMPLOMOKAT
NEM ÉPÍTETTEK.**

Kréta szigetén lévő
knósszoszi palota
i.e.1600-1400 között.

épüleategyüttes 150 m
hosszú, szélessége 100
m.

hatalmas kiterjedésű,
négyszög alakú

déli szárnya egykor
monumentális
lehetett.

észak-déli tájolással
épült,

belső udvara kb. 50 m
hosszú volt.

az udvart sok kis
helyiség vette körül, és
bonyolult
folyosórendszere volt.

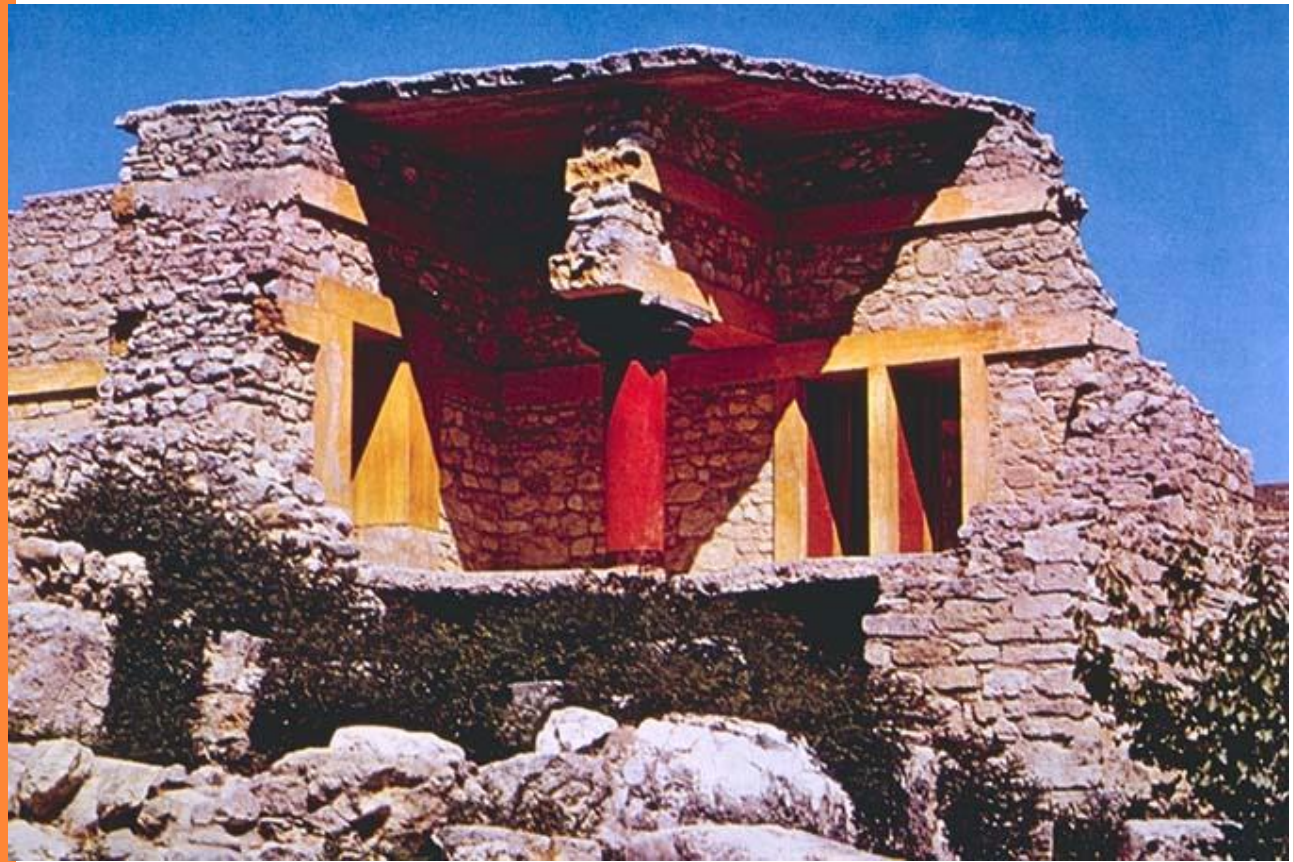

**Elrendezés bonyolultsága kelhette
életre azt a mítoszt, amely a
labirintusról, Ariadné fonaláról és a
Minotauruszról szól.**

A KORSZAK EGYIK JELLEGZETES ÉPÜLETEGYÜTTÉSE A KNOSSZOSZI PALOTA

A palotának több szintje volt, s mint a képből is kitűnik, az áthidaló gerendázatot vörös színűre befestett faoszlopok támasztották alá.

KNOSSOSZI FELFELÉ SZÉLESEDŐ FAOSZLOPOK

Építőanyagok:

Terméskő, szárított agyag, agyagtégla,
fa.

Szerkezetek:

Tömör falak, pillérek, oszlopok,
támaszgerendás szerkezetek.

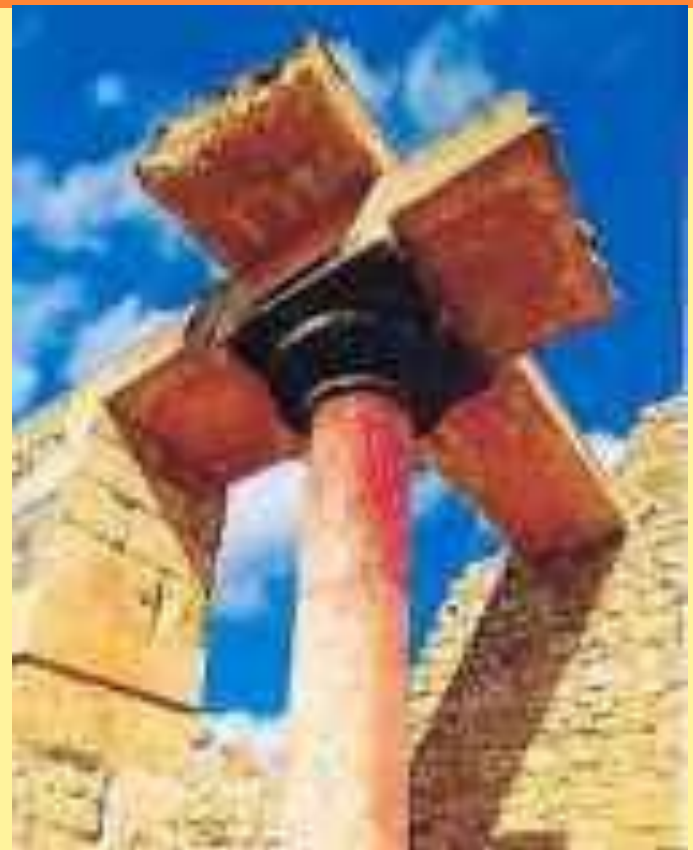
Térlefedés: agyaggal borított gerendás síkfödém

Az épület több emeletes volt.
A trónterem felett

**TÁMASZGEREDÁS
SZERKEZET**

**fogadótermek,
máshol raktárak és a
palota személyzetének lakóhelyiségei
voltak találhatóak.**

A palota központjában 30x55 méteres nagy belső udvar helyezkedik el

ennek nyugati oldalán voltak a reprezentatív helyiségek - trónterem és két, középen két-két pillérrel alátámasztott térség - talán szentély vagy más, kultikus célokat szolgáló helyiség.

Propülaia: Csarnokszerűen kiképzett kapuépítmény, díszkapu

Érdekes az oszlopok kialakítása ,törzsük alulról felfelé vastagodik: a gerendák megbízható, jó feltámasztását párnaszerű, gyűrűs fejezet és négyzetes átmeneti tagozat - abakusz - biztosítja. A szerkezeti megoldás láthatóan a függőleges és vízszintes tartószerkezet jó kapcsolatát szolgálta. között is megjelent.

FELFELÉ VASTAGODÓ OSZLOPOK

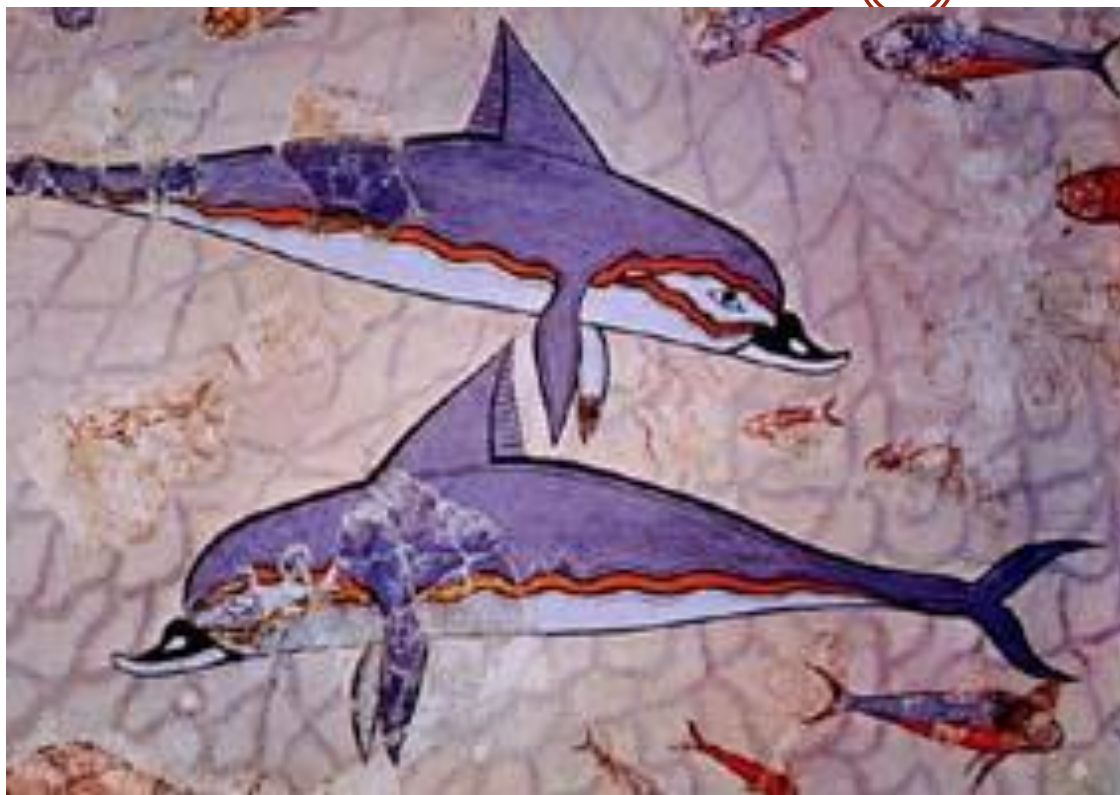
Megaron: előcsarnokos, egyetlen belsőterű lakóház, középen tűzhellyel

Mítoszt a labirintusról, Ariadné fonaláról és a Minotauruszról.

Az udvart sok kis helyiség vette körül, és bonyolult folyosórendszere volt. Jól érzékelteti ezt a palota alaprajza. Feltételezhetően ez adta az alapot a labirintus mítoszhoz.

A paloták falait freskók borították. A híres Fogolymadaras és a Delfines freskó is mutatja, hogy a természet megfigyelése alapján életszerűen ábrázolták az állatokat. A minószi kultúra nagy hatással volt az ókori görög kultúrára.

**A MŰVÉSZEK
A KÖRVONALAK HŰ
MEGRAJZOLÁSÁRA JOBBAN
TÖREKEDNEK, MINT A
HASONLÓSÁGRA.
A MINÓSZI MŰVÉSZET
A TERMÉSZETET FORRÁSNAK
TEKINTETTE, S EZ A
FELFOGÁS KRÉTA
SZIGETÉRŐL TERJEDT ÁT MÁS
FÖLDKÖZI-TENGERI
KULTÚRÁKRA.**

A falakat díszítő festmények néhány egyiptomi hagyománnyal azonosak, ilyen például, hogy nincs árnyék, perspektíva, a férfiak bőre barna, a nőké egészen világos. Egy knósszoszi falfestményen egy fiatal nő portréján a művész a szemet előlnézetből festette meg, akárcsak az egyiptomiak.

A MINÓSZI CIVILIZÁCIÓ
IDEJÉN A NŐNEK
MEGKÜLÖNBÖZTETETT
SZEREPE VOLT KRÉTA
SZIGETÉN. A FESZTELEN
ELEGANCIÁVAL ÖLTÖZKÖDŐ,
SZÉPSÉGÉNEK ÉS
NEMISÉGÉNEK TUDATÁBAN
LÉVŐ NŐ A FÉRFIVAL TELJES
EGYENLŐSÉGBEN MUTATKOZIK
MEG A MINDENNAPI ÉLET
JELENETEIBEN VAGY A
VALLÁSI SZERTARTÁSOKON

Knosszoszi fresko

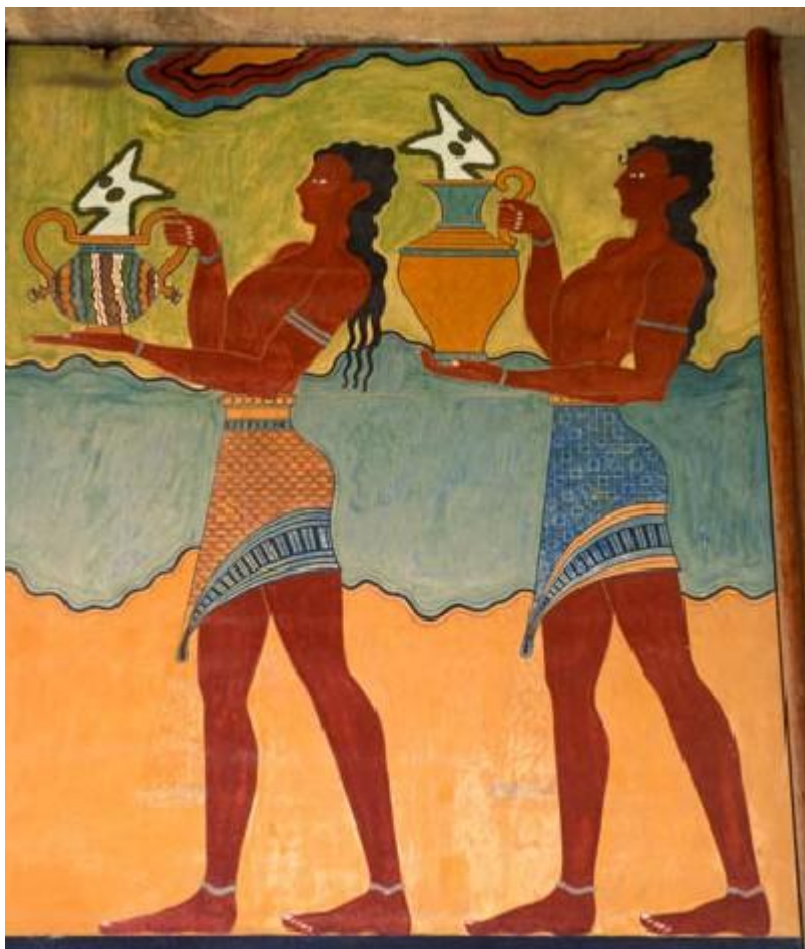
Az emberi alakok ábrázolására az a jellemző, hogy ez is kötött, akárcsak az egyiptomi, azonban attól határozottan elüt, de a természetet alaposan megfigyelő alakítás mellett rokonságot mutat az archaikus görög művészettel.

Knosszosi ökölvívók

Knosszosz

Bikaugrás Kr.e.1450. Királyi Palota

A palota leghíresebb freskója, a bikaugrás sportjának legveszélyesebb jelenete, a bika szarvát megragadó sportoló az állat hátán átszaltózva leugrik. A háttérből határozott kontúrokkal kiemelkedő formák árnyékolás nélkül, tiszta élénk színek, termélység nélküli háttér, dekoratív geometrikus motívumok.

PÁRIZSI NŐ

Az itt bemutatott freskórészlet, a Párizsi nő, fitos orrocskájával és mandulavágású, nagy szemével, "modern" megjelenésével érdemelte ki nevét (Iraklioni Múzeum /Kréta/).

ATLANTISZ LEGENDÁJA

I. e. 1400 körül a knósszoszi palota elnéptelenedik. Az égei művészet végét a dórok vándorlásának nevezett esemény okozza. Ennek a kultúrának a szépségeit a görögök már csak Homérosz elbeszéléseiből ismerik.

Ehhez a civilizációhoz tartozik a Platon által is idézett, titokzatos Atlantisz legendája:

"Idővel azonban rendkívüli földrengés és özönvizek támadtak (...), és Atlantisz szigete a tengerbe merülve eltűnt,

A hagyomány szerint az Atlanti-óceán övezte és a Föld minden gazdagsága megtalálható volt rajta. A sziget lakói az atlantidák voltak, akik Poszeidón istentől származtak.

A valóságban Atlantisz legendáját talán a Théra szigetét leromboló vulkánkitörés ihlette. A Thérán 1967-től végzett ásatások egy város, Akrotiri maradványait hozták a felszínre.

Kígyós istennő - papnő

A kultusztárgyak közül a legtitokzatosabb a híres kígyós istennő alakja, aki a krétai plasztika első számú tárgya.

A knósszoszi palotában talált nősobrocska kígyókat tart a kezében, fejdíszén egy macskaféle ragadozó ül.

Talán egy papnőt vagy Földanya istennőt ábrázol.

Kr.e. 1500 körül, agyag, 29,5 cm magas Iráklion Múzeum

ÉGEI MŰVÉSZET

SZOBRÁSZATÁNAK JELLEMZŐI

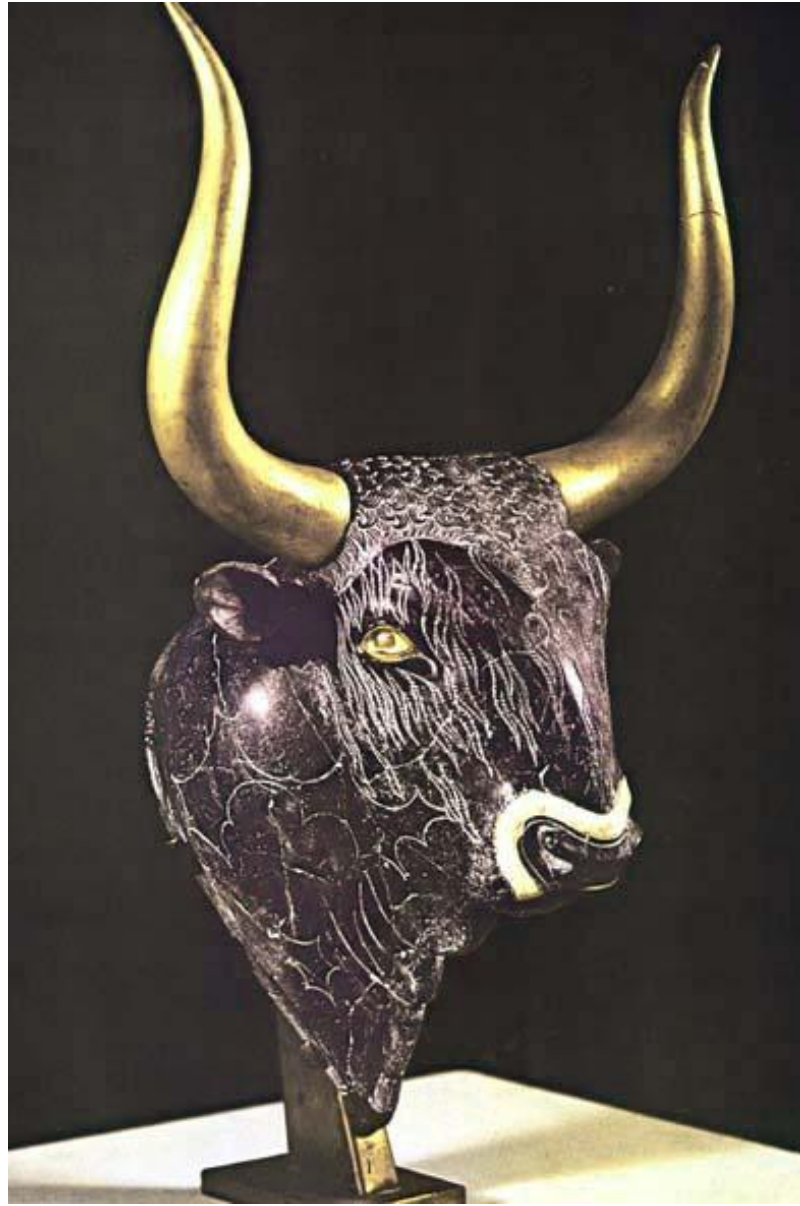
Az égei világ a fémmegmunkálás technikáját i. e. 3200 k. a vándorló népektől veszi át. Ezek a népek az Anatóliai magasföldön keresztül jutottak Trójába, amely a régészeti kutatások szerint kereskedelmi központ volt. Innen az Égei-tenger szigetei felé vették útjukat. Ezek az emberek fémekből szerszámokat és használati tárgyakat készítenek és megmunkálják a márványt is. Ciprus szigete rézben gazdag, ezért itt készülő edények egyedülállóak az égei világban. A Kükládok szigetei (ezen elnevezés az Égei-tenger jó néhány szigetének összefoglaló neve) hatalmas márványtömbök, ebből adódik, hogy az ekkor élő mesterek szobrokat és vázákat már márványból faragnak. Küklád-idoloknak nevezzük azokat a szobrokat, amelyek nemcsak női, hanem férfi figurák is, ábrázolhatnak katonákat, fuvolásokat és hárfásokat is. Egyes feltevések szerint ezek a szobrok istenségeket is jelképezhettek és akkor a bálvány kifejezés is megilleti őket.

Bikafej formájú rüh-ton (ivóedény) Kr.e. 1700-1600

A minósziak nem a nagy szobrok, hanem inkább a kisebb tárgyak, finom, részletgazdag kidolgozásában, készítésében jeleskednek.

A legrégebbi minószi ékszerek (i. e. 2300 k.) Mokhloszból származnak és finoman megmunkált aranylevelek.

**Agyagból
készült phitosz
Kr.e. 1450-1400**

Bor,

olaj,

gabona

tárolására

használt

nagyméretű

cserépedény

Balra egy hím polip (lábásfejű) ábrázolása íváskor,
jobbra egy nyolckarú polip ábrázolása
hektokotilusszal (párzókarral); mindkettő a
knósszoszi palota amforáin

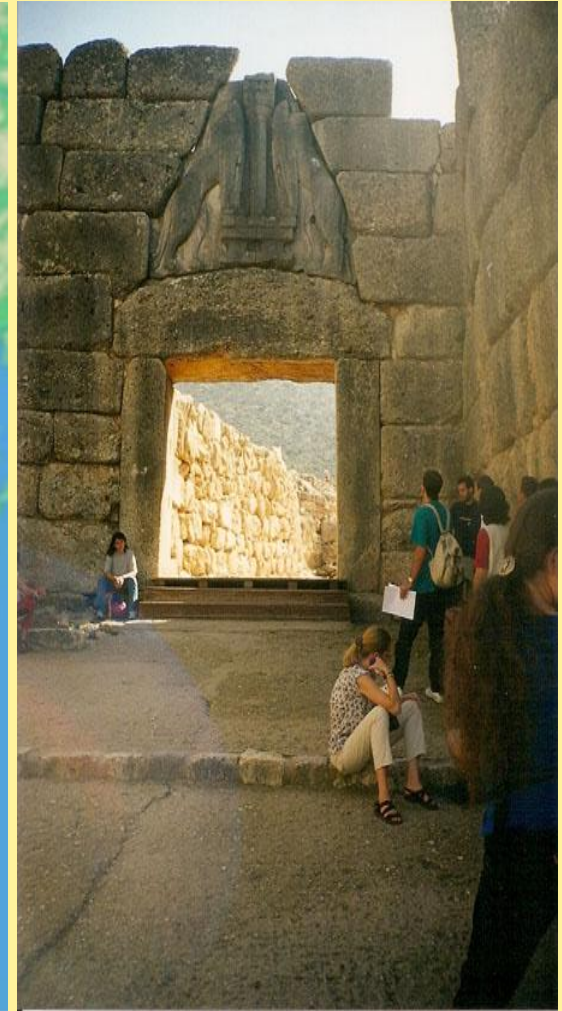

Sziráki Sz. Gábor: Egész civilizáció
Egy Mükénében lelt vázatöredéken megjelenik az emberi alak, mely a vázafestészet főalakja lesz majd.

A díszítmények többsége spirálisan épül fel, de jellemző a finom stilizálás is. Főbb motívumok a polipok, a növények, a leghíresebbek a lelőhelyük után elnevezett ún. Kamares-vázák és a palotastílusú edények. Az eleven természet ábrázolását háttérbe szorítja a rend és nagyság érzékeltetése.

MÜKÉNÉ MŰVÉSZETE

TRÓJA MÜKÉNE TIRÜNSZ

I.e. II. évezred közepén Kréta hanyatlásának időszakában kezdődött a mükénei kultúra virágzása. Építészeti feladatok védelmi jellegűek. Az ellenség betörésének veszélye várak építését tette szükségessé.

MÜKÉNEI FELLEGVÁR

A várak szárazföldi bérceken emelkedtek, melyek védőfallal voltak körben ellátva és ilyen volt a mükénei Fellegvár is, amely a Peloponészosz félsziget északkeleti részén, hegyekkel körülvett magas dombon az i. e. XIV-XIII. században épült, erősített királyi székhely volt, a domb lába körül húzódott a település.

OROSZLÁNOS KAPU

**Mükénei fellegrvár
oroszlános kapuja.**

**Az önálló építményt
alkotó kapuzat a
klasszikus görög
építészet kapujának
őse.**

**A falakat
mészhabarcsba
rakott hatalmas
megdolgozatlan
kövekből rakták**

Küklopsz falazás

OROZLÁN KAPU

A VÁRKAPUK
NYÍLÁSA SZÖGLETES,
A SZEMÖLDÖK
GERENDA FELETT
TEHERELHÁRÍTÓ
HÁROMSZÖGET
ALKALMAZTAK. AZ
EBBEN
ELHELYEZETT
DOMBORMŰ
ALAPJÁN NEVEZIK A
MŰKÉNEI KAPUT
OROSZLÁN-
KAPUNAK.

ATHREUSZ KINCSESHÁZA VAGY AGAMEMNÓN SÍRJA

Mükénében az Athreusz kincsháza vagy Agamemnón sírja legmonumentálisabb az i. e. XIV. századból. A várdombtól nyugatra emelkedő lejtőkben i. e. XV-XIII. századi, különféle típusú sírokat tártak fel, közöttük kilenc kör alaprajzú, méhkas formájú álboltozattal fedett, nagyméretű föld alatti sír építményt, a tholoszt.

ATHREUSZ KINCSESHÁZA VAGY AGAMEMNÓN SÍRJA

A FÖLD ALATTI
ÉPÍTMÉNY
BEJÁRATÁHOZ A
LEJTŐBE
VÁGOTT,
SZABÁLYOS
ALAKÚ
KÖTÖMBÖKBŐL
RAKOTT
TÁMFALAKKAL
KÖZREFOGOTT,
NYITOTT
FOLYOSÓ, A
DROMOSZ
VEZET.

AGAMEMNON HALOTTI MASZKJA

Homérosz Mükénéét mint
"sokaranyút" emlegeti;

1876-ban lelet nemcsak
anyagában, hanem
művészi
megformálásában is
igazi kincs : fejékek,
serlegek, török, melltűk,
arany melldíszek és
maszkok kerültek elő.
Amikor Schliemann
felemelte az egyik
aranymaszkot (ma
Athénban, a Nemzeti
Múzeumban), a
tökéletes
arcábrázolásban azonnal
felismerni vélte - tévesen
- Agamemnónt, az
"Iliász" "szélesen
országoló" királyát.

